

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
YIL 6, SAYI 12, BAHAR 2020

Arş. Gör. Büşra ÇELİK

Akdeniz Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Antalya/TÜRKİYE
busracelik@akdeniz.edu.tr
ORCID

**TERSANECİLİK TERİMLERİ İLE
KALEME ALINMIŞ EDEBÎ BİR
MEKTUP**

A LITERARY LETTER WRITTEN
WITH SHIPYARD TERMS

Makale Türü: Araştırma Makalesi
Yükleme Tarihi: 21.02.2020
Kabul Tarihi: 20.03.2020
Yayımlanma Tarihi: 01.04.2020

Article Information: Research Article
Received Date: 21.02.2020
Accepted Date: 20.03.2020
Date Published: 01.04.2020

İntihal / Plagiarism

Bu makale **turnitin** programında taranmıştır.
This article was checked by **turnitin**.

Atıf/Citation

Çelik, Büşra. "Tersanecilik Terimleri ile Kaleme Alınmış Edebî Bir Mektup", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal Of Academic Literature]*, Yıl 6, Sayı 12, Bahar 2020, s. 154-168.

Çelik, Büşra. "A Literary Letter Written with Shipyard Terms", *Hikmet-Journal Of Academic Literature*, Year 6, Volume 12, Spring 2020, p. 154-168.

hikmet.692609

Yayımlanan makalarda Araştırma ve Yayın Etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'un Editör ve Yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.

Büşra ÇELİK

TERSANECİLİK TERİMLERİ İLE KALEME ALINMIŞ EDEBİ BİR MEKTUP

A LITERARY LETTER WRITTEN WITH SHIPYARD TERMS

ÖZ

Dünya yazınında epistolografi olarak adlandırılan ve 19. yüzyıldan itibaren bilimsel araştırma sahası olarak kabul edilen mektup türü, yüzyıllar boyunca varlığını şiirle sürdürmüş Osmanlı edebiyatının arka bahçesi sayılabilecek nesir ve daha dar çerçevede inşâ geleneği içerisinde değerlendirilmiştir. Bunlardan bilhassa estetik nesir özelliği taşıyan bazı mektuplar resmî yahut hususi olmasına bakılmaksızın münşeat mecmualarında kendilerine yer bulmuştur.

Bilinen ilk örneklerini 16. yüzyıl şairlerinden Yetim Ali'nin şiirlerinde gördüğümüz denizcilik terimleri Âgehî'nin meşhur kasidesiyle birlikte şiirde belirli bir konuma yükselmiştir. Dönemin tezkirecileri tarafından övgüyle bahsedilen bu kasideye birçok şair tarafından nazireler yazılmış; şiirde ve nesirde gemici dili ve metaforlarını kullanmak bir hüner gösterisine dönüşmüştür.

Bu makalenin konusu olan mektup Mustafâ Refik (ö. 1913) tarafından neşredilen Letâ'if-i İnşâ adlı eserin ilk cildinde yer almaktadır. Azîz Bey tarafından kaleme alınan mektup II. Mahmûd'un mühürdarı Hâlet Efendi (ö. 1822)'ye hitaben yazılmıştır. Baştan sona denizcilik terimleri kullanılarak metaforik bir üslupla yazılan mektup bu bakımdan edebî bir değer taşımaktadır. Makalenin giriş bölümünde inşâ ve mektup türü hakkında bilgi verildikten sonra mektubun biçim, içerik ve dil hususiyetlerine değinilmiş; son olarak mektubun metnine, sözlüğüne ve ek olarak tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mektup, Osmanlı İnşâ Sanatı, Gemici Dili, Tersanecilik Terimleri, Letâ'if-i İnşâ

ABSTRACT

The genre of letter, which is called epistolography in the world literature and accepted as a scientific research area since the 19th century, has been evaluated in the tradition of prose and in the narrower framework of composing letters can be considered as the back garden of Ottoman literature which has been continuing its existence with poetry for centuries. Especially letters bearing the feature of aesthetic prose have found their place in the exclusive prose journals, regardless of whether they are official or private.

The first examples of the nautical terms we saw in the poems of the 16th century poet, Yetim Ali, rose to a certain position with the famous qasida of Âgehî, which was praised by other poets and tazkirah writers, was written nazires by many other poets and using sailor's language in literary texts had turned into an art show.

This letter, which is the subject of the article, published by Mustafâ Refik (D. 1913) is in the first volume of Letâ'if-i İnşâ, written by Azîz Bey in the form of ariza to Hâlet Efendi (D. 1822), who was Mahmud II's chief advisor. The letter, written in a very metaphorical style from the ground up using maritime terms, is also of literary value. In the introduction section of the article, after giving information about the construction and type of letter, the form, content and language features of the letter are mentioned; finally, the text of the letter, the dictionary and as an addition, the facsimile is given.

Keywords: Letter, Ottoman Art of Prose, Sailor's Language, Shipyard Terms, Letâ'if-i İnşâ

Giriş

Mektuplar, sadece mesafe veya sosyal statüyle ayrılmış iki veya daha fazla insanın haberleşme aracı değil aynı zamanda yazarının entelektüel birikim ve estetik yetisini gösteren edebî bir türdür. Türk edebiyatında mektup, Arap ve Fars edebiyatlarında da bulunan inşâ sanatı (ilmü'l-inşâ) içinde değerlendirilmiştir. Hem edebî değer taşıyan mektuba hem de mektup yazma kuralları ve yazışmalarda kullanılan üsluba inşâ adı verilmiştir.

Mektup yazma sanatı olan inşâ, 15. yüzyıldan itibaren bu sanata yönelik öğretici el kitaplarıyla ilk örneklerini vermeye başlamıştır (Gültekin, 2015: 3). Ahmed-i Dâ'î'nin *Teressül*'ü, Yahyâ bin Mehmed el-Kâtib'in *Menâhicü'l-İnşâ*'sı ve Mesîhî'nin *Gül-i Sad-berg*'i edebiyatımızdaki ilk kuramsal inşâ kitaplarıdır (Derdiyok, 1997: 665). Bunun yanında Taşköprü-zâde Ahmed Efendi *Mevzûatü'l-Ulûm* ve Kâtib Çelebi *Keşfü'z-Zünûn* adlı eserlerinde “ilmü'l-inşâ” üzerinde durmuşlar ve inşâyı “güzel, yerine, konusuna, maksadına ve amacına yakışan ibareler kullanmak” diye tanımlamışlardır (Gökyay, 1974: 17).

Doğu edebiyatlarında inşâ adıyla anılan bu tür dünya yazınında epistolografi (mektup yazma sanatı) olarak adlandırılmıştır. Modern anlamda mektup alanında ilk sistematik çalışmayı Deissmann (ö. 1937) adlı Alman teolog yapmış ve Hristiyanlığın kurucusu olarak da bilinen Aziz Pavlus'un mektuplarını (*Pauline Epistles*) incelemiştir (Villiers, 2004: 136).

Mektuplar, aynı zamanda gönderici ve alıcı arasındaki aktüel ilişki temelinde incelenmesi gereken tarihsel, dilsel, kültürel, sosyolojik, folklorik vd. birçok ögeyi de barındırmaktadır. Orhan Şaik Gökyay, *Türk Dili* dergisinin Mektup Özel Sayısı'nda mektupların bu yönüne şöyle dikkati çekmiştir:

...Dil yönünden de bunların ayrı bir değeri vardır. Türk'ün sözlük hazinesi, anlatım gücü bunlarda görülür. En ağır üslupla yazılmış olanlarda bile, bir satır köşesinden karşımıza çoktan unutulmuş, ne anlamda kullanıldığı artık kesin olarak bilinemeyen bir deyim, bir söz, bir atasözü çıkar. Onun için bize, bunları, okunmuş işi bitmiş, yırtılıp atılması beklenen mektuplar saymak yerine, dilimizin, tarihimizin, yazınımızın pek abartma sayılmazsa, tek sözle insanımızın, işlenmemiş belgeleri olarak değerlendirmek düşer, diyorum (1974: 23).

Türk edebiyatında mektup/inşâ türüne gerekli önem verilmişse de günümüze kadar yapılan çalışmaların sayısı oldukça yetersiz kalmıştır. Bunun yanı sıra mektup türünü incelemede belirli bir metot bulunmadığı için her araştırmacı incelediği mektuba kendi yöntemi ile yaklaşmıştır. Woodhead, Osmanlı mektupları üzerine yapılan çalışmaların azlığının sebebini şöyle açıklamıştır:

Osmanlıların özel yazışmalarından oluşan derlemeler (mecmualar) üzerine yapılan çalışmalar nispeten azdır. Bu durum kısmen, tarihçilerin özel ve gayri resmi yazışmaları dikkate almadan devlet belgelerini ve resmi yazışmaları ön plana çıkarmalarından kaynaklanmaktadır. Bu durum, aynı zamanda, hatta büyük bir oranda, modern öncesi döneme ait olan bu tip özel ve bilinçli olarak tasarlanmış

karmaşık inşa üslubunun edebi ve stilistik açıdan yapmacık olarak algılanmasıyla ilgilidir. Bu metinlerin içinden kolaylıkla çıkarılabilecek tarihsel "olgu"lar azdır. Bu tip örnek metinlerin, ya estetik yapıdan dolayı anlaşılabilir oldukları ya da birbirine benzer şekilde tekrarlanan selamlaşma ve iyi dilek kalıplarından ibaret buldukları varsayıldığı için, bu derlemelerin değerinin tarihi ve edebi araştırmalar için harcanacak emeğe değmeyeceği sonucuna ulaşmak çok kolaydır. Hâlbuki, dikkate değer sayıda mecmuanın toplanması ve çoğaltılmasına devam edilmesi kesinlikle önem taşımaktadır. Osmanlı araştırmacıları, Osmanlıların aksine, mektupları yeterince önemsememektedirler (2010: 216).

Mektupların bazıları mecmûa derkenarlarında kalmış, bazıları ise *Letâ'if-i İnşâ*, *Nevâdirü'z-Zürefâ*, *Nümüne-i Edebiyyât-ı Osmâniyye*, *Münşe'ât-ı Azîziyye fi Âsâr-ı Osmâniyye* gibi Osmanlı inşa geleneğinin en başarılı, en özgün örneklerini derleyen antolojilerde kendilerine yer bulmuştur (Öztürk, 2015: 236). Makalenin konusu olan bu mektup hem Mustafâ Refik tarafından 1864'te neşredilen *Letâ'if-i İnşâ*'da hem de Fâik Reşad tarafından 1889'da yayınlanan *Yeni Letâ'if-i İnşâ*'da yer almaktadır. Her iki eser de çoğu süslü nesir örneği estetik mektuplardan oluşan seçki niteliğinde eserler olup Fuzûlî, Veysî, Koca Râgıb Paşa, Kânî gibi birçok şair ve münşinin edebî mektuplarını içermektedir. Mektup sayısı *Letâ'if-i İnşâ*'da 46, *Yeni Letâ'if-i İnşâ*'da ise 67'dir. İnceleyeceğimiz mektubun her iki *Letâ'if*'te de yer alması eserin döneminin edebî zevkine hitap ettiğini göstermektedir.

Letâ'if-i İnşâ'da 28. sırada yer alan mektup Azîz Bey tarafından Sultan II. Mahmud'un mühürdarı/başdanışmanı Hâlet Efendi (ö. 1822)'ye hitaben yazılmıştır. Hâlet Efendi 1760'ta İstanbul'da doğmuş ulema sınıfından yetişmiş bir devlet adamıdır. Padişaha isyana kalkışan Bağdat Valisi Süleyman Paşa'yı idam edip yerine kethüdâsı Abdullah Ağa'yı getirince II. Mahmud'un güvenini kazanıp 1811'de nişancılık görevine getirilmiştir. Kaynaklarda hırslı ve acımasız bir kişiliği olduğu rivayet edilen Hâlet Efendi padişah üzerinde etkisini artırarak başdanışmanı konumuna yükselmiştir. Çevresinde hiç sevilmeyen ve birçok düşmanı olan Hâlet Efendi, en sonunda Sultan'ın emriyle önce Bursa'ya ardından Konya'ya sürülmüş ve orada infaz edilmiştir (Özcan, 1997: 249).

Mektubu Hâlet Efendi'ye ulaştıracak kişi ise Bursa ayanı Abdullah Ağa'dır. Hakkındaki bilgilerimiz sınırlı olan Abdullah Ağa II. Mahmud'un nişancısı Hâlet Efendi'ye hediyeler göndermiş ve mühürdarına/özel kalemine yazılar yazdırmıştır (Özkaya, 143). Özkaya, kendi özel kütüphanesinde bulunan bir mecmuanın Abdullah Ağa'ya ait olduğundan ve "28 Temmuz 1833'de İskenderiye'de Aziz Efendi tarafından tashih ettirilen mecmua" başlığıyla kaydedildiğinden bahsederek elimizdeki mektubun müellifi Azîz Bey'e atıfta bulunmuştur (378). Bu bilgiye göre Azîz Bey, Abdullah Ağa'nın özel ve resmî yazışmalarını yürüttüğü kâtibidir diyebiliriz. Bunun yanı sıra Azîz Bey'in *Yeni Letâ'if-i İnşâ*'da iki adet mektubunun bulunması ve serlevhalardan bir tanesinde Azîz Bey'den "Münşî-i Meşhûr" olarak bahsedilmesi onun döneminde kalemi kuvvetli meşhur bir yazar olduğunun kanıtıdır (Yarba, 2011: 40).

Mektup her ne kadar Azîz Bey tarafından yazılsa da mektupta geçen olaylar onun başından geçmemiş, o sadece mektubun edebî bir şekilde yazılmasına aracılık etmiştir. Mektuba göre olayların kahramanı olan şahıs, muhtemelen tersanede işlerin ilerlemesinden ve gemi yapımından sorumlu, birçok yetkileri bulunan bir tersane emini veya tersane amiri olabilir.

1. Mektubun Biçim ve İçeriği

Azîz Bey'in kaleme aldığı bu mektup, hem muhatabının Hâlet Efendi olması sebebiyle resmî; hem sadece tersanecilik terimleri çerçevesinde belâgatli bir üslupla yazılması nedeniyle edebî bir mektup özelliği göstermektedir. Mektup, arıza şeklinde kaleme alınmıştır. Genelde küçükten büyüğe sunulan, istek yahut şikâyet belirten arzuhâl veya muhtıra manasına gelen arızalarda uyulması gereken birtakım kurallar vardır. Bunlardan birincisi söze *arıza*, *arıza-daşt* yahut *ma'rûz-ı hâl* tabirlerinden biriyle başlamaktır. İkincisi arızayı gönderenin ismi; üçüncüsü sıkıntısını anlattığı kısım; dördüncüsü ise dua içeren bir hatimedir (Kütükoğlu, 1998: 321).

Tüm mektupların elkap ile başlaması bir kural iken elimizdeki bu arızada geleneğe aykırı biçimde elkaba mektubun başında değil, sonlarına doğru yer verilmiştir. Bunun belki de en önemli nedeni arızanın bir sultan yahut sadrazama değil de padişahın başdanışmanı sayılabilecek bir kişiye sunulmasıdır. Bu kişinin Hâlet Efendi olması da elkabı başta kullanmamasının sebebi olabilir. Zira Hâlet Efendi ölümünün ardından "*Ne kendi eyledi râhat ne halka verdi huzûr/Yıkıldı gitti cihândan dayansın ehl-i kubûr*" dizelerinin muhatabı olan toplumda infial yaratmış bir şahsiyettir (Hisar, 2012: 48).

Azîz Bey sözlerine "Cenâb-ı Hudâ-yı müte'âl hemîşe sefîne-i kalb-i münevverlerin genc-i bād-âver-i Pervîzî gibi envâ'-ı tuhaf-ı sürûr ile mâl-â-mâl eyleye âmîn" cümlesiyle Hâlet Efendi'ye yönelik bir dua ile başlar. İkinci cümlede münşî, olayı yaşayan şahsın çeşitli şekillerde mağdur edilerek birtakım kişiler tarafından türlü haksızlıklara uğratıldığını vurgular. Mektuba göre şahıs, Yahyâ Kapan-zâde adlı kişinin iftirasıyla Sakız Adası'na sürgün edilir. Sürgün esnasında hakkında çıkan dedikodular yüzünden nasipsizlik kıyısında "karaya vurur", vatanına ancak sağa sola yalpalayarak (orsa poca ederek) döner. Bu sefer de bir önceki Tersane-i Âmire emininin gazabına uğrayarak İmrodlu sahilinde dört adet şalopa türü gemi yapımı için vazifelendirilir.

Ancak bir süre sonra adı geçen kişiden esen ara bozuculuk "keşişleme"si mumaleihin "yelken kapatma"sına sebep olur. Yaşadığı bu sıkıntıyı Gemlik kadısına açar ve böyle bir işin arzıendam etmeyle bitmeyeceğini dile getirir. Fakat Gemlik kadısından da tatminkâr bir cevap alamayan şahıs, arkadaşlarıyla birlikte işin böyle devam edemeyeceğini belirten bir mektup yazıp bu sefer de hâkim efendiye gönderir. Sultandan gelen cevapla ümitleri kırılan grubun dağ gibi zannettikleri "düşünce kalyonları" "hayret denizi"nin üstünde talaş parçasına döndükten sonra "acziyet denizi"ne batar. Bu manzarayı gördükleri zaman fazlaca "bocalayıp" hâllerini anlatmak için alelacele İstanbul'a giderler. Oradan da isteklerine nail olamayan kafadarlar nasipsiz bir şekilde elleri boş dönerler. Bu arızayı yazmaktan başka çaresi kalmadığını belirten şahıs, işi bitirmek için gerekli kudreti ve gücü

kendisinde bulamadığını söyleyerek Hâlet Efendi'den işin kendisinden alınmasını talep eder. Hâlet Efendi'nin yapması gereken tek şey sadrazam kethüdasına hitaben “Bu hususun görülmesinden memnun olurum” yazmaktır.

2. Mektubun Dili ve Üslubu

İstanbul'un 1453 yılında fethinden sonra “Sultân-ı Bahr u Berr (Kara ve Denizin Sultanı)” unvanı alan II. Mehmed, imparatorluğun sadece kara değil aynı zamanda bir deniz imparatorluğu olduğunu ispatlamıştır. Yaklaşık yüz yıllık bir zaman diliminde denizlerde hâkimiyet kuran Osmanlı'nın vazgeçilmezi haline gelen denizcilik, zamanla bir kültür dili oluşturmuştur. Günlük hayata yansıyan bu denizcilik kültürünün sadece tarih değil, edebiyat sahasında da örnekleri görülmüştür. “Lisân-ı mellâhân” yahut “İstulâhât-ı bahriyye” denilen gemici dili bugünkü bilgiler ışığında Osmanlı şiirine ilk defa şair Yetim ile birlikte girmiştir. O zamanlar çok kullanılmayan bu üslup Âgehî'nin meşhur kasidesiyle birlikte geniş bir alana yayılmıştır. Dönemin şairleri tarafından çok beğenilmiş olan bu kasideye birçok nazire yazılmış, dahası bu dille şiir yazmak bir tarz hâline gelmiştir. Tietze bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

“İnceliğe, zarafete yeltenen XVI. asır Osmanlı divan şiirine, o zamanlar her halde kaba sayılan gemicilerin tabirlerini sokup bir yenilik, adeta bir moda yaratan şair Agehî'dir. Gerçi ondan 15-20 sene evvel Yetim bir kasidesinde bir çok gemici istulahları kullanmıştı, fakat anlaşılması bir hayli güç olan bu kaside, o devrin edebiyat âleminde kuvvetli bir akis uyandıramamıştı. Âgehî'nin düzgün, zarif mısraları ise, bir çok şairleri tahmisler, nazireler yazmağa teşvik ederek, kısa bir zaman için dahi olsa bir edebiyat cereyanına mebde olmuşlardı” (1951: 113).

Elimizdeki bu mektupta bazı denizcilik terimlerinin deyim hâline geldiğini de görmekteyiz: *Karaya urmak (rüzgâr ve dalgaların etkisiyle denizden karaya atılmak), akla yelken ettirmek (aklına eseni yapmak), baştan kara urmak (sonunda gelebilecek zararları düşünmeden hareket etmek, yok olmaya sebep olacak tarzda tedbirsizce davranmak), dümen aldirmek (gemiye kaptanlık etmek), iskandil etmek (mecazen kişinin düşüncelerini ve niyetini anlamak için ağız aramak), orsa poça gitmek (yalpalamak, sallanmak, şaşkınlık), pusulayı gayb etmek (şaşırıp ne yapacağını bilememek, doğruluktan ayrılmak), yelken kürek (alelacele, yel yeperek) vd. Ayrıca bu kelimelerin haricinde de çok sayıda denizcilik terimi bulunmaktadır: babafınko (yelkenli gemilerde güverteden itibaren yelken direklerinin üçüncü ve en üst parçası), çekdiri (savaş ve ticaret gemisi), çene (gemilerde baş bodoslanının omurga ile birleştiği yuvarlak kısım), gemi arslanı (bazı gemilerin başlarındaki kabartma hayvan şekli; kalıbı, kıyafeti yerinde, fakat hiçbir işe yaramayan adam), vardakosta (sahil savunmasında kullanılan gemi), şalopa (yelkenli, küçük, eski bir savaş gemisi) vb. Metinde, denizcilik terimlerinin bu gibi özel anlamlar kazanması, mektubun okuyucu tarafından anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Bu sebepten ötürü metnin anlaşılır kılınması için küçük bir sözlük hazırlanmıştır.*

Mektupta çok sayıda zincirleme isim ve sıfat tamlamaları bulunmakla birlikte, inşâ metinlerini estetik hâle getirip metne hareket katan seci ve paralel cümle yapıları

bulunmamaktadır. Bu nedenle yazarın temel arzusunun sanat göstermek yerine kendi meramını karşı tarafa -sanatsal bir şekilde- aksettirmek olduğu söylenebilir.

Azîz Bey'in, kaleme aldığı bilinen iki mektubunun varlığı ve Abdullah Ağa'nın bir nevi özel kalemi olduğunun bilinmesi, inşâ sanatında oldukça maharetli bir münşî olduğunu düşündürmektedir. Mektupta Azîz Bey sadece aracılık yapmasına rağmen sanki olayları kendi yaşamışçasına çok canlı bir şekilde anlatmış ve meramını muhatabına başarılı bir şekilde aktarmıştır diyebiliriz. Münşînin özellikle şu paragraftaki anlatımı çok canlı ve başarılıdır:

Ahâli istimâ'-ı emr-i 'âlî êtdüklerinde *kamara*-i dimâğları (15) *kumanya*-ı şu'ürdan tehî kalup *küpeşteler* şuda (16) tala çıka her ne kadar miyân-ı *ţûfân*-ı tedbîrde 'akla (17) *yelken etmişler* ise de küh-ı şüküh zann êtdükleri (18) *kalyon*-ı re'yleri rüy-ı deryâ-yı hayretde *yongâ parçasına* (19) dönüp bi'l-âhare müstağrıq-ı *kulzüm*-i 'acz olduğımı [95] (1) gördüklerinde ziyâdece *poçalayup* ifâde-i hâl için (2) *yelken kürek* der-i 'adle gitmişler zann-ı bendeñüze göre (3) der-i 'aliyyede biraz *sintine çeküp çama têmür* şüretleri (4) görseler dahı o şulara yanaşmayacakları görünür. (5) Bu bende gerek hâlüm *tekne*-i elfâza çöp kalemi *seren* (6) ve şahâyif-i evrâkı *yelken edüp* destyârî-i mazmûn (7) u ma'nâ ile *baħr*-i siyâh-ı midâda *sefer êtdürmekden* gayrı (8) Hudâ haqqı'çün *tertib-i mühimmât-ı donanmaya* kudretüm (9) yokdur efendüm.

[=Halk, padişahın emrini duyduğunda beyin kamaralarından bilinç kumanyaları boşalıp küpeşteler suya bata çıka her ne kadar çare tufanının ortasında akla yelken etmişler (akıllarına eseni yapmışlar) ise de ulu bir dağ zannettikleri düşünce kalyonları hayret denizinin üstünde talaş parçasına döndü. Daha sonra bu talaş parçasının acziyet denizinde battığını gördükleri zaman fazlaca bocalayıp hâllerini anlatmak için yelken kürek adalet kapısına gitmişler. Kulunuzun zannınca İstanbul'da biraz sintine çekip çama demir suretleri görseler bile o sulara yanaşamayacaklarını anladılar. Bu kulunuzun söz teknesine çöp kalemi seren, yaprak sayfalarını yelken edip mana ve mazmun yardımıyla mürekkebin kara denizine sefer ettirmekten başka Allah hakkı için donanma aletlerini düzenlemeye gücüm yoktur efendim.]

Kompozisyonu denizcilik terimleri çerçevesinde kuran ve metin boyunca bu odak noktasını değiştirmeyen münşînin denizcilik ıstılahatına oldukça vakıf olduğu anlaşılmaktadır. Münşî, bunu yaparken anlamı yabana atmamış, mektubuna aracılık ettiği kişinin acziyetini, açmazını ve yardıma muhtaç hâlini muhatabına oldukça başarılı şekilde aksettirmiştir.

3. Mektubun Metni

[92] (10) Burusa A'yânı 'Abdu'llâh Ağa tarafından Hâlet (11) Efendi mührdârına olmak üzere merhûm 'Azîz Begün (12) tersâne ıstılahâtı üzere kaleme aldığı bir 'arîzadur.

(13) Cenâb-ı Hudâ-yı müte'âl hemîşe *sefîne*-i kalb-i münevverlerin (14) genc-i bād-âver-i Pervîzî gibi envâ'-ı tuhaf-ı sürür ile (15) mâl-â-mâl eyleye âmîn. Bundan akdem selefümüz Yahyâ (16) Kapan-zâde nifâkıyla cezîre-i Sakız'a esnâ-yı iclâda

(17) *hakkımızda hübüb eden tünd-bād-ı şü'ün-ı rüzgār bu* (18) *şenākārların ne güne furtuna-i samanramaya dūçār edüp* (19) *bi'l-āhire zevrak-ı ümmīd şe'āmet-i sū'-i tedbīr-i mellāh-ı baht-ı* [93] (1) *siyāh ile ne tarza sāhil-i nā-murādīde karaya urduğı* (2) *ma'lūm-ı 'ināyetūñüzdür* (*Zālike taqdīrūl-'azīzi'l-'alīm*¹).

(3) *Ne hāl ise vaṭanumuzda 'avdet ve orşa poça gavṭa-(4) h'ār-ı baħr-i melālet iken* bu *def'a fūlk-i felek orşa* (5) *alabanda gelüp üzerümüze rīzān ētdüğü gülle-i havādiş* (6) *tikke-i sāmāni sūrāh sūrāh ve nā-ħudā-yı ṭavāriķ-ı* (7) *eyyām şafra-yı sūfūn zannıyla şafra-yı mi'de-i āsāyiş* (8) *bendelerin şöyle senglāh ētdi ki lūcce-i efkārda laṭamāt-ı* (9) *ħūzn ü melāl babafinkoya muħāzī olup muħāfaza-i keşti-i* (10) *rūh muhtāc-ı i'cāz-kār-i Ĥazret-i Nūh* (11) *olmuşdur.*

Teṭārūķ-ı emvāc-ı işgāl sebebiyle sābīkān (12) *emīn-i tersāne-i 'āmire 'ināyetlü efendi ĥazretleri* (13) *puşulayı ġayb edüp hakk-ı 'ācizānemüzde* (14) *kulumburınayı boşatmalarıyla* bu *bendeñüzi İmrodlu* (15) *sāhilinde dört şalopa ta'bīr olunur sefīne inşāsına* (16) *me'mūr kıldurmışlar.* *Sāhil-i Gemlik ü Cebel-i Tomanīç* (17) *ma'lūm-ı devletleri olmayup karadan ĥalaṭ oñarmalarıyla* (18) *cānib-i mūmā-ileyhden vezān olan keşişleme-i sevķ* (19) *ü iğrā bu güne 'ulcūm-ı ĥaṭarnākte yelken kapatmamuzda* [94] (1) *bā'ış* *olmuşdur.* *Efendüm, her ne kadar mellāh fellāhuñ* (2) *mühmeli ise de inşāf buyuruñ çiftçi de gemici* (3) *işidilmiş midür?* *Ne dēyelüm, şağ olsun.* *Emr-i 'ālīde* (4) *Gemlik kādīsine daħı ĥiṭāb olup böyle emr-i* (5) *cesīm piyāde bir ādem gemi arslanı* gibi *oldığü maħalden* (6) *endām göstermekle bitmeyecegi nūmāyān olmağın bir kerre* (7) *işkandil edelüm.* *Āyā o każāda imkānına ahālisi* (8) *ta'ahhūd ve yalıñuz kendi 'afvumuzu niyāz mümkin olur mı* (9) *mefhūmı fikr olunup zevrak-ı merāmı bi's-sūhüle sāhil-i* (10) *ħuşūle çekdürme mülāħazasıyla dümen suyına* (11) *varılmayarak ĥayli vardakosta ta'bīrāt ile ĥākim* (12) *efendiye bir kâ'ime taħrīr ve emr-i 'ālī mübāşiriyle* (13) *irsāl ü tesyīr olındı.*

(14) *Ahālī istimā'-ı emr-i 'ālī ētdüklerinde kamara-i dimāğları* (15) *kumanya-i şu'urdan tehī kalup küpeşteler şuda* (16) *ṭala çıķa her ne kadar miyān-ı tūfān-ı tedbīrde 'akla* (17) *yelken etmişler* ise de *kūh-ı şükūh zann ētdükleri* (18) *kalyon-ı re'yleri rūy-ı deryā-yı ĥayretde yonga parçasına* (19) *dönüp bi'l-āhare müstağriķ-ı kulzūm-i 'aciz olduğunı* [95] (1) *gördüklerinde ziyādece poçalayup ifāde-i hāl için* (2) *yelken kürek der-i 'adle gitmişler zann-ı bendeñüze göre* (3) *Der-i 'Aliyye'de biraz sintine çeküp çama tēmür şüretleri* (4) *görseler daħı o şulara yanaşmayacakları görünür.* (5) *Bu bende gerek hālüm tekne-i elfāza çöp kalemi seren* (6) *ve şahāyif-i evrāķı yelken edüp destyārī-i mażmūn* (7) *u ma'nā ile baħr-i siyāh-ı midāda sefer ētdürmekden ġayrı* (8) *Ĥudā hakkı'çün tertīb-i mühimmāt-ı donanmaya kudretüm* (9) *yoķdur efendüm.*

(10) *Devletlü 'ināyetlü efendümüz ĥazretlerinüñ dāmen-i* (11) *devletlerini leb-i edeb ile taķbīl ēderüm.* *Cenāb-ı mecre'r-(12) riyāh fūlk-meşhūn-ı merāħim olan vücūd-ı devletlerin* (13) *āsīb-i rüzgārdan maşūn ētsün.* *Fe-li'llāhi'l-ħamd.* *Ĥapudān-ı* (14) *daķāyık-dān-ı himmetleri bu āna gelince niçe niçe oķyānūs-ı* (15) *ħayretde dümen aldurmış cevārī-i tazarru'ātı alay malay* (16) *seyğ-i felākete başdan kara urmaķsızın resīde-i* (17) *līmān-ı is'āf ētmışdür ki bu bendeñüzüñ niyāzum anlaruñ* (18) *yanında*

¹ Yāsīn, 36/38. "İşte bu, aziz ve alim olan Allah'ın takdiridir".

şandal olmaz eger Hızr-ı merhamet ü ‘ināyetleri bu (19) bendelerini dağı *gird-āb-ı* pür-hevlden tahtıse delālet (96) (1) buyurmayup bu kapu işidür ne yapalum

(2) “*Mā kullu mā yetemennā’l-mer’i yudrikuhu*

(3) *Tecri’r-riyāhi bimā lā teštehi’s-sufunu*”²

(4) mażmūniyla cevāb buyururlar ise daḥāmet-i cism-i (5) pür-sıķlet-i bendelerin bi’d-defe’āt müşāhade buyurdılar. (6) Der-hāl pīşgāh-ı *Sāhil-serāyān Boğazı*’nda gāh-be-gāh *lenger-*(7) *endāz-*ı ārām olan kūh-endām *çeñelüler* gibi mersā-yı (8) devletlerine ilkā-yı *témür* keşāfet édüp ne kadar istişķāl (9) buyururlar ise de merhametleri zühürına kadar nazar-ı (10) ‘ināyetlerinde işbāt-ı vücūd ve şadā-yı *trampete-i tazarru*’(11) u niyāzı zevāyā-yı ‘ālemde meşhūd étmekden başka (12) çārem yokdur. ‘Azīz ü muhterem re’s-i devletleri şadāķası’çün (13) mālen ü beden ve ‘ilmen ü a’vānen bu hıdmete ‘adem-i kudretüm (14) ma’lūm-ı devletleri olmağla bu def’a pehlū-yı niyāzuma (15) ḥavāle-i *usturpa-*i redd ü dūrbaş revā görülmeyüp bu hıdmeti (16) edā va’llāhi’l ‘aliyyi’l-a’lā dāḥil-i vūs’ ü kudretüm olmamağla (17) tīşe-i maranķoz-ı ḥādişāt *sütün-*ı cism-i nā-tevānı bi’l-küllīye (18) *yonğaya karışdurup* Zū’n-nūn-ı sāmān-ı ‘ācizānem loķma-i (19) ḥūt-ı fenā olmadın şecere-i yaķtīn-i merhametleri fark-ı (97) (1) bendegāna medde-i sāyedār buyurılıp “Bu ḥuşuşuñ (2) görölmesinden memnūn olurum” ta’biriyle ketḥudā-yı şadr-ı (3) vālā-ķadre tār-ı veliyyü’n-na’mālarından bir ḥaber gitmek bāında (4) merhamet ü şefķatleri tazarru’ u niyāzum idüğünü yaķt-i (5) neşāt-ı kerīmānelerinde bi’l-vekāle taķbīl-i dāmen-i devletleriyle (6) ‘atebe-i gerdün-mertebelerine inhā vü ifādeye himem-i (7) behiyyeleri menū-ı şīme-i kirāmileridür.

4. Mektupta Yer Alan Bazı Denizcilik Terimleri

akla yelken et-: aklına geleni hemen yapmaya kalkışmak (Tanyeri, 1999: 22).

alay malay: yalnız, ancak, fakat (Tulum, 2011: 270)

babafinko: yelkenli gemilerde güverteden itibaren yelken direklerinin üçüncü ve en üst parçası (Kahane vd. 1958: 332).

baştan kara ur-/baştan kara et-: 1. Batmak tehlikesi karşısında karadan bir geminin; mürettebatını selamete erdirmek için baş tarafından karaya bindirmesi (Gürçay, 1968: 57) 2. Mecaz yoluyla sonunda gelebilecek zararları düşünmeden hareket etmek, yok olmaya sebep olacak tarzda

tedbirsizce davranmak (Ayverdi, 2008: 308) 3. Helak olmak; pervasızca irtibat kurmak; sarhoşluk (Şentürk, 2017: 116).

bocala/pocalamak-: gemiyi sağa döndürüp rüzgârı kıça yakın almak; sarhoş gibi sendelemek; orsa poca gitmek (Şemseddin Sâmî, 1317: 360)

çekdirme/çekdiri: kürekle çekilen bir tür kayık (Şemseddin Sâmî, 1317: 512).

çene: gemilerde baş bodoslamının altındaki nihayetinden ileriye doğru çıkan dirsek (Şemseddin Sâmî, 1317: 514).

² “İnsan temenni etmediği her şeyi idrak eder. (Nitekim) Rüzgârlar gemilerin hiç de istemediği şekilde eser.”

çöp kalem: üzerlerine ince tezyinat yapmak için mermerleri yontmakta kullanılan, ucu sivri bir nevi taşçı âleti (Ayverdi, 2008: 600).

dümen aldır-: gemiye kaptanlık etmek (?).

dümen suyu: gemi seyredirken geri tarafından deniz üstünde bıraktığı iz (Pakalın, 1972: 486).

gemi arslanı: bazı gemilerin başlarındaki kabartma hayvan suretlerine verilen ad; kalıbı yerinde fakat hiçbir işe yaramayan adam (Pakalın, 1972: 663).

iskandil et-: denizin derinliğini ölçmek, derinliği ölçmeye yarayan alet; kişinin düşüncelerini ve niyetini anlamak için ağız aramak (Kahane vd. 1958: 392, 393).

kalyon: yelkenli ve kürekli büyük savaş gemisi (Dankoff, 2004: 160)

kamara: mürettebat ve yolcular için ayrılmış gemi odası (Kahane vd. 1958: 134, 135)

karadan halat/âlet onar-: bir geminin bozulan herhangi bir aksamının karaya çekilmek suretiyle onarılması (Tuncel, 2014: 94); beyhude veya gülünç bir hareket (Tietze, 1951: 120)

karaya ur-: rüzgâr ve dalgaların etkisiyle denizden karaya atılmak (Ayverdi, 2008: 1588).

keşileme: güneydoğudan esen ılık rüzgâr (Ayverdi, 2008: 1684)

kulumburına: bir çeşit top (Dankoff, 2004: 179); mil üzerinde dönen silah (Redhouse, 2006: 1496).

kumanya: gemilerde mürettebat için bulundurulmuş yiyecek ve içecek (Gürçay, 1968: 259).

küpeşte: gemilerde insan ve malzemelerin denize düşmesini önlemek için gövde kenarından yükselen, birbirine bağlanmış dikmelerden ibaret bir nevi korkuluk, güverte tabanından bel hizasına kadar yükselen borda kısmı, parapet (Ayverdi, 2008: 1851).

lenger-endâz: demir atmış gemi (Şemseddin Sâmî, 1317: 1246).

nâ-hudâ: kaptan, re'îs-i sefine, gemi süvarisi (Şemseddin Sâmî, 1307: 1446).

orsa poça: geminin rüzgâr yönüne yaklaşıp uzaklaşarak düzensiz bir şekilde yol alması; bazen sağa bazen sola dönerek seyretmesi (Çağbayır, 2007: 3633).

orsa boca git-: yalpalamak, sallanmak, şaşkınlık, dağınıklık, istikametsizlik (Pakalın, 1972: 730).

orsa alabanda: gemiyi süratle rüzgârın üzerine çevirme (Kahane vd. 1958: 325).

pusulayı kaybet-/şaşır-: şaşırıp ne yapacağını bilememek, doğruluktan ayrılmak (Ayverdi, 2008: 2567)

safra: geminin dengesini sağlamak için bir sintine içine yerleştirilen çakıl, kum veya demir gibi ağır malzemeler, çakıl taşı (Kahane vd. 1958: 561, 562).

sandal olma-: sandal sayılmamak; çok mühim bir şeyin karşısında pek önem arz etmemek (?).

seren: direkler üzerinde yelken açmak ve işaret kaldırmak üzere ufki olarak bağlanan gönderlere verilen ad (Pakalın, 1972: 182).

sintine: yelkenli gemilerde, gemiye giren suların biriktirdiği geminin en çukur yeri; bu bölümde biriken kirlî

su; kayığın oturulup kürek çekilen yeri; geminin dâhilen en aşağı kısmı (Şemseddin Sâmî, 1317: 737).

şalopa: on iki topu olan, ambarsız, iki direkli, yirmi yedi zira uzunluğunda yelkenli, küçük, eski bir savaş gemisi (Ayverdi, 2008: 2942).

trampete: çifte çomakla çalınan küçük davul ki askere kumanda için kullanılır (Şemseddin Sâmî, 1317: 393).

tikke: bayrak ya da sancağın, direk tarafında bulunan ve içinden bayrak direği ipi geçirilen beyaz ince kenarlık (Çağbayır, 2007: 4961). Arapça kökenli “tikke” sözcüğü uçkur anlamına gelmekte olup (Redhouse, 2006: 584), yazar tarafından Türkçe

karşılığı bir denizcilik terimi olan uçkurluk kelimesi yerine kullanılmış olabilir.

ulcûm: deniz dalgası (Redhouse, 2006: 1316).

urturpa: sağlam halatın kısa bir parçası, halatın ucu; cop. (Kahane vd. 1958: 423).

vardakosta: sahil savunmasında kullanılan gemi (Kahane vd. 1958: 454).

yelken kapat-: geminin gidemeyecek hâle gelmesi; bir işi bırakmak zorunda kalmak, işten el çekmek (?).

yelken kürek: süratle, yel yeperek; ivedilik ve telaşla (Pakalın, 1972: 1113).

Sonuç

Mustafâ Refik (ö. 1913) tarafından neşredilen *Letâ'if-i İnşâ* adlı eserin ilk cildinde bulunan bu mektup Türk edebiyatının en güzel inşâ örneklerinden birisidir. Azîz Bey tarafından II. Mahmûd'un başdanışmanı Hâlet Efendi (ö. 1822)'ye hitaben yazılan mektup, içerdiği denizcilik terimleri bakımından oldukça zengindir. Bunlardan bazıları *akla yelken ettir-*, *alay malay*, *babafınko*, *baştan kara ur-/baştan kara et-*, *bocala-*, *çekdirme/çekdiri*, *çene*, *çöp kalem*, *dümen aldır-*, *dümen suyu*, *gemi arslanı*, *iskandil et-*, *kalyon*, *kamara*, *karadan halat/âlet onar-*, *karaya ur-*, *keşişleme*, *kulumburına*, *kumanya*, *küpeşte*, *lenger-endâz*, *nâ-hudâ*, *orsa poça*, *orsa boca git-*, *orsa alabanda*, *poçala-*, *pusulayı kaybet-/şaşır-*, *safra*, *sandal olma-*, *seren*, *sintine*, *şalopa*, *trampete*, *tikke*, *ulcûm*, *urturpa*, *vardakosta*, *yelken kapat-*, *yelken kürek* vs.'dir. Bu sözcüklerin anlamlarına yazının sonunda yer alan lugatçede yer verilmiştir.

Mektup Azîz Bey'in kaleminden çıkmakla birlikte olayların kahramanı belirsizdir. Mektubun kahramanı birtakım talihsizlikler yaşadktan sonra en son İmrodlu sahiline sürülerek şalopa türü gemi yapmak üzere vazifelendirilir. Ancak, işin bitmeyecek derecede çetin olduğunu anladıktan sonra vazifenin kendisinden alınması için çeşitli mercilere başvurur. Başvurduğu kişilerden olumlu bir netice alamayan şahıs en sonunda çözümünü Azîz Bey'e bu mektubu yazdırmakta bulur. Hâlet Efendi'ye teslim edilmesi için Bursa ayanı Abdullah Ağa'ya verilen mektuba nasıl bir cevap alındığı bilinmemektedir.

Mektupta her ne kadar inşâ metinlerini estetik hâle getiren seci ve paralel cümle yapıları bulunmasa da münşinin anlatımı metni oldukça canlı kılmıştır.

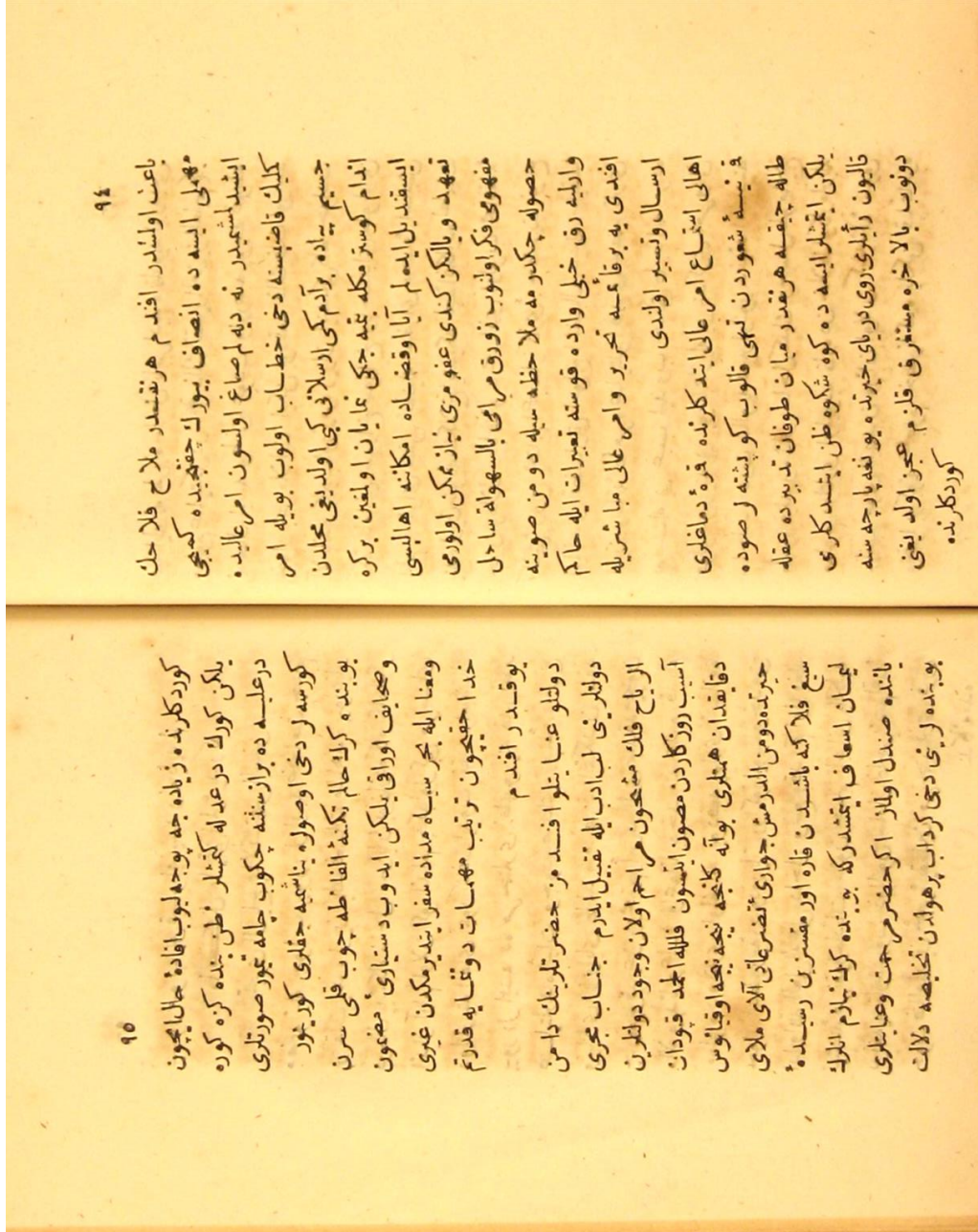
İçerisinde denizcilik alanına ait birçok terim ve ibare ile de Türk edebiyatının inşa sahasında orijinalliği ile yer alacak bir metindir.

Kaynakça

- Ayverdi, İlhan. (2008), *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul.
- Çağbayır, Yaşar. (2007), *Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Dankoff, Robert. (2004), *Evlîya Çelebi Seyahatnamesi Okuma Sözlüğü*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Derdiyok, İ. Çetin. (1997), “Eski Edebiyatımızdan Günümüze Mektuplarda Biçim”, *Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Dergisi* S 415, s. 665-671.
- Gültekin, Hasan. (2015), *Türk Edebiyatında İnşâ: Tarihi Gelişim-Kuram-Sözlük ve Münşeat-ı Koca Râgıb Paşa*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Gürçay, Lütfi. (1968), *Gemici Dili*, Genelkurmay Başkanlığı Deniz Şubesi Yayınları, İstanbul.
- Hisar, Abdülhak Şinasi. (2012), *Geçmiş Zaman Fıkraları*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Kahane Henry, Kahane Renée, Andreas Tietze. (1958), *The Lingua Franca in the Levant*, Illinois Üniversitesi Matbaası, Illinois.
- Kortantamer, T. (1991), "Nev’î Efendi’nin Sadrazam Sinan Paşa’ya Ders Veren Bir Mektubu", *The Journal of Ottoman Studies* C 11, S 11, s. 215-228.
- Kütükoğlu, Mübahat S. (1998), *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul.
- Özcan, Abdülkadir. (1997), “Hâlet Efendi”, *DİA*, C 15, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Özkaya, Yücel. (____), *Osmanlı İmparatorluğunda Âyânlık*, A. Ü. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Öztürk, Furkan. (2015), “Tokatlı Kânî’nin Başa Dair Söz ve Değişleri İçeren Mizahi Bir Mektubu”, *International Journal of Language Academy*, C 3, S 3, s. 235-249.
- Pakalın, Mehmet Zeki. (1972), *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Redhouse, Sir W. James. (2006), *A Turkish and English Lexicon*, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- Refik (1281), *Letâif-i İnşâ*, C I, Tercümân-ı Ahvâl Matbaası, İstanbul.
- Şemseddin Sâmî. (1307), *Kâmûsu’l-A’lâm*, C II, Mihran Matbaası, İstanbul.
- Şemseddin Sâmî. (1317), *Kâmûs-ı Türki*, İkdâm Matbaası, İstanbul.
- Şentürk, Ahmet Atillâ. (2017), *Osmanlı Şiiri Kılavuzu*, C 2 (Bâb-Çüst Eri), Osedam Yayınları, İstanbul.

- Tanyeri, M. Ali. (1999), *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Tietze, Andreas. (1951), “XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili; Âgehî Kasidesi ve Tahmisleri”. *Türkiyat Mecmuası* C 9, s. 113-138.
- Tulum, Mertol. (2011), *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Tuncel, Tuncay. (2014), *Osmanlı Şiirinde Gemicilik Terimleri*, Kökler Yayınları, İstanbul.
- Ün, Cumhur. (2008), “Nâbî'nin Bir Latifesi”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, C 1, S 1, s. 241-254.
- Villiers, Pieter G.R. de. (2004), “Paul as a Letter Writer” *Scriptura*, S 85, s. 136-147.
- Woodhead, Christine. (2007), “Yazışma çevreleri: Onyedinci yüzyıl başlarında Osmanlı mektup yazımı” (Çev.) Ali Emre Özyıldırım, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları V, Nesrin İnşâsı: Düzyazıda Dil, Üslûp ve Türler*, s. 214-235.
- Yarba, Nizammettin. (2011), *Faik Reşat'ın Yeni Letâif-i İnşa Yahut Muharrerât-ı Nadire ile Muharrerât-ı Nadire Yahut Hazine-i Müntahabât İsimli Antolojilerinin Çeviri Yazısı ve İncelenmesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.

Tıpkıbasım

۹۵
 یعنی اولسدر اقدم هرقتسدر ملاح فلاح
 مهملی ایسه ده انصاف نیورک جفتیده کمچی
 ایشیدیشمیدر نه دیه لم صاع اولسون امرعاید
 کلک فاضیسنه دخی خطاب اولوب بویه امر
 جسم بیاده برآدم کی اسلاقی کی ولدیقی محلدن
 اندام کوستر مکله بنیه جنکی نما یان اولغین برکه
 ایستقیدیل ایدلم آبا اوقضاده امکانه اهالیسی
 تعهد و بالکن کندی عنو مرز نیاز ممکن اولوری
 مفهومی فکر اولوب زورق مرامی بالسهلوانه ساحل
 حصوله چکدرمه ملا حظنه سیله دومن صویته
 وارایله رف خلی وارده قوسته تعیرات ایله حاکم
 افندی په برقا محمد تحریر و امر عالی مبارکله
 ارسال ونسیبر اولندی
 اهالی استماع امر عالی اینه کلزنده قره دماغیری
 قنینه شعوردن نهی قلوب کو پشته لر صوده
 طاله چیتسه هرقتدر میان طوفان تدبرده عقابه
 بلکن ایتمشرا ایسه ده کوه شکوه ظن ایشید کلری
 نالیون رابلی روی نریای خیرنده یونغه پارچه سنه
 دولوب بالا خزه مسفرق قازم عجز اولد یعنی
 کوردکلزنده

۹۶
 کوردکلزنده زیاده جه بوجه لبوب افاده حال ایچون
 بلکن کورک در عدله کیشلر طن بنده کره کوره
 درعلیسه ده برآزسننه چکوب جمله تجور صورتیری
 کورسه لر دخی اوصوله یاشیمه جفیری کور یور
 بوینده کرک حاکم ککنه الفا طله جوب فلی سرن
 و صحایف اوراقی بلکن ایدوب دستیری مضمون
 وهما ایله بحر مداده سفر ایدیرمکدن غیر
 خدا حقیچون ترتیب مهسات دوتنایه قدرتم
 یوقسدر اقدم
 دولولو عنایتلوا فسد مز حضر تلریک دامن
 دولتری لب ادب ایله تقیل ایدرم جناب مجری
 الریاح فلك مشخون مر احم اولان وجود دولترین
 آسب روز کاردن مصون ایسون قلله الحمد قیودان
 دفاقدان همملری بوآه کلنجه نیجه نیجه او قیوس
 حیرتده دون الدر مش جوارزی تضرعانی آلی ملای
 سغ فلاکد باشسدرن قاره اور مقسزین رسیده
 لیجان اسعاف ایتمشدرکد بوینده کرک یازم انلرک
 یاننده صندل اولان اگر حضر مرحت و عیالیری
 بوینده لر بی دخی کرداب برهولدن تخلصه دلالت

۹۲

قضیه معلومه سی اولغله بودعوا منوط همت
 حاجتروالی اولوب مومی البهسا لبریز جیب
 ودامان اولوجهله سمت عاجزانه مه خرامان
 اولیری ایچون براز جناس احسان الله مالزمدلرین
 تسهیل و آسان بیورق نیازمدر دید و کم الیری
 اقدار ایچون اولوب بالاخره صوب بند کانه مه
 راجع برارتکاب ناهب الاضطرار اولغله قولیرنی
 دخی رهین مسرت بحساب بیورمش اوله جظری
 محاسن
 * بروسه اعیانی عبدالله اغا طرفندن حالت
 افسدی مهردارینه اولق اوزره مر حوم عزربنک
 ترسانه اصطلحاتی اوزره قلمه الدینی برعریضه در *
 جناب خدای تعالی همیشه سفینه قلب منورلرین
 کنج باد آوروری کبی انواع نجف سرور الیه
 مالا مال ایله آمین بوئدن اقدم سلفین نجفی
 قبان زاده نفاقله جزیره ساقره انشای اجلا ده
 حمزده هبوب ایدن تند بادشون روز ککار
 یوناکارلرین نه کونه فورتنه سامانزما یه دوچار ایدوب
 بالآخره روزوق ابد شامت سوو تد بیر ملاح بخت
 سیاه

۹۳

سیاه الیه نه طرز ساحل نامر ایدیه قاره به اوردینی
 معلوم عنایت کزدر * ذلک تقدیر العزیز العظیم *
 نه حال ایسه وطنزه عودت واورسه بوجه غوطه
 خوار بخر ملالت ایکن بودغه فلک اولک اوزسه
 آلا باده کلوب اوزرمزه ریزان ایندیکی کله حوادث
 تکه سامانی سوراخ سوراخ وناخدای طوارق
 ایلم صفرای سفن طنبله صفرای معده اسایش
 بنده لرین شویله سنکلاخ ایندیکه لجه افکارده لطبات
 حزن و ملال بابا فقهویه محاذی اولوب محافظه
 کشتی روح مخراج اعجاز کاری حضرت نوح
 اولندر تطارقی امواج اشغال سینه سابقا
 امین ترسانه عامره عنایتلوا افسدی حضرت لری
 بوصاله بی غیب ایدوب حقی عاجزانه مزده
 قولومورینه بی بو شاعر یله بو بند کزی امر و دل
 ساحلنده درت شالویه تعیر اولور سفینه انشایینه
 مامور قیلدر مشر ساحل کلک و جسل طول مانج
 معلوم دولتری اولوب قاره دن خلاط و کار بر یله
 جانب مومی البهدن وزان اولان کشتیله سووق
 واغرا بو کونه عجبوم خطرنا کده بلکن قیامتزه